

Şap Hastalığından Korunma ve Kontrol

Şap hastalığı virüsü enfekte hayvanlar ile hastalığa hassas hayvanlar arasında direkt temasla, et, süt vb. ile, hava yolu ile, araçlarla bulaşır. Kontrol tedbirlerinin amacı bu anlamda bulaşmanın önlenmesidir.

Böyle bir hastalıkla karşılaşılınca alınacak tedbirler nelerdir? Öncelikle bölgenin ve her türlü ekipmanın sıkı bir dezenfeksiyonu sonrasında uygulanabilecek üç metod vardır ki bunlar; aşılama, aşılama ve kesim, sadece kesim. Aşılama hastalığın endemik olduğu Arjantin, Brezilya, Fransa, İtalya ve Afrika'nın bazı bölgelerinde, aşılama ve kesim metodu Danimarka, İsveç, İsviçre, Hollanda, Meksika gibi ülkelerde uygulanmıştır. Kesim politikası İngiltere, Kanada, A.B.D., Norveç gibi ülkelerde uygulanmıştır.

Hayvan hareketlerinin önlenmesi en etkili tedbirlerden biridir. İnsanların enfekte çiftlikleri ziyareti önlenmelidir. Hayvan taşıyan araçlar etkili ve uygun dezenfektanlar ile dezenfekte edilmelidir.

Enfekte hayvanların kesimi virus üretimini durdurur ve bulaşma zincirini kırar. Bu hastalık insidensinin düşük olduğu ülkelerde uygulanırsa ekonomik olacak bir metottür.

Şap Mihrakı Durumunda Alınacak Tedbirler;

1. Hijyen kuralları ile beraber kesim metodu,

Hasta ve hastalıktan şüpheli hayvanlar öldürülür yakılarak veya gömülerek imha edilir.

Kontamine malzemeler, et, süt vb. ürünler imha edilir. Bu işlemler dezenfeksiyon dahil sıkı hijyen kuralları ile beraber aşılamanın uygulanmadığı ülkelerde (İngiltere gibi) uygulanmaktadır.

2. Kesim ve mihrakların çevresinde aşılama ve hijyen kuralları

Hastalığın kontrol altına alındığı ülke ve bölgelerde yıllık aşılama olmaksızın enfekte hayvanlar ve şüpheliler karantinaya alınır. Enfeksiyon bölgesinin çevresindeki hayvanlar aşılanırlar. Bölgenin sıkı bir dezenfeksiyonu yapılır.

3. Sığır populasyonunun yıllık aşılaması

Hedef populasyonunun en az % 80 'nin şap hastalığına karşı aşılanarak yeterli korumanın sağlanabilmesi amacıyla yılda iki dönem şeklinde ypoğun koruyucu aşılama kampanyaları sürü bağışıklığını sağlamaktadır.

Şap Hastalığı'na Karşı Önlemler

Şap hastalığının mücadelesinde alınacak önlemler iki yönden ele alınabilir.

1.Hastalık çıkmadan önce alınacak tedbirler

- Duyarlı hayvanlara şap aşısının periyodik olarak uygulanması,
- Yeni alınan hayvanlara şap aşısı yapıp yapılmadığına dikkat edilmesi,
- Yeni alınan hayvanlara diğer hayvanlardan ayrı bir yerde karantina uygulanması (20 gün),
- Pazarda satılacak veya başka bir yere nakil edilecek hayvanlara en az 15-20 gün önceden şap aşısının yapılması ve Veteriner sağlık raporunun alınması,
- Ahırların girişlerinde bulundurulması gerekli paspasların veya giriş havuzlarının devamlı olarak sodyum türevleri, sülfamik asit, fosforik asit,aktif iyot,asetik asit,dörtlü amonyum bileşikler vb. dezenfektan maddelerle muamele edilmesi,
- Ahırlara hayvan bakıcılarından başkalarının sokulmaması,
- Hayvan bakıcılarının özel elbise ve ayakkabı ile ahıra girmelerinin sağlanması, bakıcıların diğer ahırlardan uzak tutulması.
- Sağımdan önce ellerin ve sağımda kullanılacak malzemelerin temizliğine dikkat edilmesi, uygun dezenfeksiyonun yapılması
- Şüpheli vakalarda Veteriner Hekim'den bilgi alınması.

Şap Hastalığından Korunma ve Kontrol

2. Hastalık çıktıktan sonra alınacak önlemler

- Hastalıktan şüpheli hayvanların derhal ayrı bir yere alınması,
- Ahırların dezenfeksiyon işleminin düzgün olarak yapılması,
- Ahırlara giriş çıkışların yasaklanması, ilgililere haber verilmesi,
- Ahıra veya çiftliğe izinsiz kimsenin sokulmaması,
- Araçların çiftliğe girişinin engellenmesi,
- Yem, saman, altlık gibi malzemelerin giriş çıkışına izin verilmemesi,
- Hasta hayvandan bulaşan yataklık ve otların yakılması,
- Hasta hayvanlara ait sütlerin süt satıcılarına verilmemesi,
- Satıcıların çiftliğe sokulmaması,
- Hastalık sönüşüne kadar hayvan alım ve satımının yapılmaması,
- Ahırlar birden fazla ise, her biri için ayrı bakıcıların bulundurulması, şayet mümkün değil ise bakıcılarının çizme ve elbiselerinin her ahırda değiştirilmesi,
- Çevre ahır ve çiftliklerin ziyaret edilmemesi, yabancıların hayvanlarını görmeleri için çağırılmaması,
- Hasta ve hastalıktan şüpheli hayvanlarla temas edenlerin, bu hayvanlara ait eşya, malzeme ve naklinde kullanılan vasıtaların dezenfeksiyonunun sağlanması,

Şap Hastalığı'nın Ekonomi ve Ticarete Etkisi

Şap hastalığının meydana getirdiği kayıplar

- Süt ve et verimindeki kayıplar,
- Hayvanların gelişmesinde gerilik,
- Gebe hayvanlarda yavru atma,
- Özellikle genç hayvanlarda görülen oldukça yüksek oranda ölümler,
- Dış ticarete getirilen kısıtlamalardan doğan ekonomik kayıplar,
- Tedavi masrafındaki maliyet.

Şap hastalığından dolayı yıllık %15 süt kaybı görülmektedir. Süt kaybından dolayı uğradığımız zarar yaklaşık 8 milyon ABD \$'dır. Et kaybı ise %10 dolayındadır. Et kaybından dolayı uğradığımız zarar ise 81 milyon ABD \$'dır. Hastalık görülen bölgelerde canlı hayvan ve hayvansal ürün ticareti durdurulmakta, çok sayıdaki tarımsal ürünün başka ülkelere ithalatına sınırlama getirilebilmektedir. Avrupa'da ve hastalığı eradike eden ülkelerde önce her yıl sistematik yoğun aşılama programı uygulanmıştır. Bu sayede hastalık mihraklarında önemli ölçüde azalma sağlanmıştır. Eradikasyon programı uygulayan ülkeler hayvanları imha etmekte ve çiftçilere hayvanın bedelini ödemektedir.

Peki bu hastalık çıktıktan sonra neler yapmalıyız?

Ekonomik olarak uğradığımız kaybı en aza indirmek ve diğer hayvanlarımızı korumak için hayvan barınaklarımızı, işletmemizi sıkı bir dezenfeksiyon işlemine tabi tutmamız gerekmektedir. Ardından hasta hayvanların bulunduğu ortamdaki tüm ekipmanları ve özellikle otomatik süt sağım makinelerinin dezenfeksiyona dikkat etmek zorundayız. Dezenfeksiyon işlemini yaparken hem etkili hem de ekonomik dezenfektanları uygulamalıyız.

Türkiye'de tek temsilcisi olduğumuz Antec Dupont firmasının dezenfektanları yoğun sulandırılma oranları sayesinde Şap, Şarbon, Tüberküloz, Kuş Gribi vb. pek çok tehlikeli hastalık etkenini ortadan kaldırmada hem ekonomik olması hem de kesin çözüme ulaşmasından dolayı Dünyanın tek tercihi olmuştur.

Aşağıda Şap Hastalığında Dupont dezenfektanlarının kullanım oranları yer almaktadır.

Şap Hastalığından Korunma ve Kontrol

Ürün Adı	Sulandırılma Oranı
VIRUDINE	1/600
FARM FLUID S	1/700
VIRKON S	1/1300
LONG LIFE 250 S	1/500

SINIR KAPILARI

Sınır kapılarında özellikle araç dezenfeksiyonu önemlidir. Araçları dezenfekte etmekte kullanılacak dezenfektanı seçerken bazı kriterlere mutlaka dikkat edilmelidir. Bazı sınır kapılarımızda kışlar -10C°'lere, yazın +40C°'lere varan ısı değişimleri, organik madde bulaşıklığı görülmektedir. Kullanılacak dezenfektan seçiminde bu aralıkta çalışacak etken maddelere ve özelliklere sahip ürünler tercih edilmelidir. Yine güneş ışınları dezenfektanı denatüre etmemeli, stabilitesi uzun, penetrasyon özelliği yüksek, temas süresi kısa etken maddelere sahip dezenfektan kullanılmalıdır. Araç dezenfeksiyonunda önemli olan organik-inorganik kirliliktir.

Bir çok dezenfektan kirlilik durumunda etkisini yitirmektedir.

Sınır kapılarındaki su depolarında hazırlanacak 1 : 1000 oranında Virkon S solüsyonu veya 1 : 500 oranında hazırlanacak Farm Fluid S solüsyonu yüksek basınçlı bir püskürtücü kullanılarak özellikle araçların alt kısımları dezenfekte edilmelidir. Son yıllarda özellikle kanatlı ve atçılık sektörlerinde yaygın olarak kullanılan 'Araç Dezenfeksiyon Bantları' yine sınırlarda kullanmaya uygundur.

BULAŞIK VEYA RİSK ALTINDAKİ AHIRLAR

1 : 500 oranında hazırlanan Farm Fluid S solüsyonu ile ıslatılan gübre, pislik, akıntı ve diğer salgılar süpürülüp kazınarak ahırdan uzaklaştırılır ve imha edilir. 1:200 oranında hazırlanan Antec HD3 solüsyonu ile ıslatılan yüzeyler, bir süre beklendikten sonra yüksek basınçlı bir püskürtücü kullanılarak durulanır. Deterjanlı ön yıkaması tamamlanan ahırın tüm yüzeyleri 1 : 500 oranında hazırlanan Farm Fluid S ile dezenfekte edilir.

Ahırdan çıkarılan tüm ekipman kaba temizliği yapıldıktan sonra HD3 solüsyonu ile yıkanır, durulanır. 1 : 1000 oranında hazırlanan Antec Virkon S solüsyonu ile spreylenecek dezenfekte edilir.

TAŞITLAR

Hayvan nakilinde kullanılacak taşıtların iç yüzeyleri ve tabanı 1:1000 oranında hazırlanan Virkon S solüsyonu ile dezenfekte edilir. Aracın dış kısımları ve özellikle alt bölümler ile tekerlekleri 1 : 500 oranında hazırlanan Farm Fluid S solüsyonu ile dezenfekte edilir.

AYAK HAVUZLARI

Çiftlik ve ahır girişlerinde ayak havuzları hazırlanmalı, içerlerine 1 : 250 oranında hazırlanmış Farm Fluid S solüsyonu konulmalı ve solüsyon haftada 1 değiştirilmelidir.

PERSONEL

Personel çiftlik girişinde koruyucu temiz kıyafetler giymeli, çiftlikte yapacağı işlerde mutlaka eldiven giymelidir.

SÜT İŞLETMELERİ

SÜT TOPLAMA TANKLARI

Temizlendikten sonra 1:1000 oranında hazırlanmış Virkon S solüsyonu ile dezenfekte edilen boş tanklar temiz su ile iyice durulanır.

Şap Hastalığından Korunma ve Kontrol

Dolu tankların dış yüzeyleri 1:500 oranında hazırlanan Antec Virudine solüsyonu ile ıslatıldıktan sonra toplanması için yol kenarına bırakılır.

Süt toplama tanklarını taşıyan şoförler mümkünse çiftlik içerisine alınmamalıdır. Girmek zorunda kalanlar koruyucu kıyafet giymeli ve çizmelerini ayak havuzlarında dezenfekte etmelidirler.

SÜT TOPLAMA TANKERLERİ

Tanker hortumu veya tankerden kaynaklanacak her türlü sızıntı temizlendikten sonra 1:1000 oranında hazırlanmış Antec Virkon S solüsyonu ile spreylenebilir.

HAYVANLARDA OLUŞAN LEZYONLAR

Hayvanlardaki ayak, meme başı ve özellikle ağız lezyonları 1:1000 oranında hazırlanmış Virkon S ile bolca yıkanarak ve ovularak düzenli olarak temizlendiğinde lezyonlarda hızlı bir gerileme görülür ve hayvan kısa sürede yeniden yem yemeye başlar.

İyi bir üretim ve kazanç sağlamak için hastalıkları üretim alanımızdan uzak tutmamız gerekir. Bu da HACCP çerçevesinde etkili ve doğru bir dezenfeksiyon işlemiyle gerçekleşir.

ŞAP HASTALIĞINDA BAĞIŞIKLIĞIN GÜÇLENDİRİLMESİ

Doğal bir yem katkısı olan GROFARM, antiviral ve immünostimülan özellikleri ile enzim aktivatörü ve toksin bağlayıcı etki gösterir. Antistres faktörüdür, et ve sütte kalıntı bırakmaz. Kesim öncesi bekleme süresine gerek yoktur.

Şap hastalığında, hastalığa yakalanmış veya aynı ortamda bulunan sağlıklı görünen hayvanlar da dahil olmak üzere 10 kg canlı ağırlığa 4ml hesabıyla GROFARM likit içirilmelidir. Bu ürün antiviral etkiye sahip olduğundan, bağışıklığın gelişmesini sağlayacaktır. Bu uygulama en az 5 gün yapılmalıdır. Uygulamanın devamına, semptomların durumuna göre karar verilir. Hasta hayvanların yanında bulunan sağlıklı hayvanlara da korunma amacıyla uygulama yapılması gerekir.

Aynı zamanda, hayvanların viral enfeksiyonlardan korunması için, kullanılan pelet yemlere GROFARM Toz'un 1.5 -2kg ton hesabı ile katılması ve tüketilmesi, korunmada önemli rol oynar.